

A *Franklin-Társulat* kiadásában Budapestén (IV., Egyetem-utca 4. szám, földszint) és minden könyvkereskedésben kapható:

KÖZÉPISKOLAI OLVASMÁNYOK.

Az V—VIII. osztályban kötelezően elrendelt olvasmányok.

- Katona József. Bánk bán.* Magyarázta Péterfi Jenő. 2. kiadás (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 60 f.
- Vörösmarty Mihály. A két szomszédvár.* Magyarázta Vozáry Gyula (a VI. osztály számára). Kötve 1 K.
- Shakspere-Petőfi. Coriolanus.* Magyarázta dr. Szigetvári Iván (a VI. oszt. számára). Kötve 1 K 20 f.
- Shakspere-Vörösmarty. Julius Caesar.* Magyarázta Névy László. 2. kiadás (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Shakspere-Szász K. Macbeth.* Magyarázta Péterfi Jenő (a VI. osztály számára). Kötve 1 K.
- Sophokles. Antigone.* Fordította és magyarázta Csiky Gergely. 2. kiadás (a VI. osztály számára). Kötve 1 K.
- Sophokles-Csiky G. Elektra.* Magyarázta dr. Losonczy Lajos (a VI. oszt. számára). Kötve 1 K 20 f.
- Jókai Mór. Az új földesur.* Regény (az V. osztály számára). Kötve 2 K 40 f.
- Mikes Kelemen. Törökországi levelei.* Magyarázta dr. Erdődi Béla (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 60 f.
- Gyulai Pál. Vörösmarty életrajza* (a VIII. oszt. számára). Kötve 2 K 90 f.
- Kazinczy Ferenc. Pályám emlékezete.* Magyarázta Váczy János (a VII. osztály számára). Kötve 2 K.
- Vörösmarty Mihály. Cserhalom.* Magyarázta Pintér Kálmán (a VI. osztály számára). Kötve 80 f.
- Gyulai Pál emlékbeszédei* (a VII—VIII. osztály számára). Kötve 1 K 40 f.
- Széchenyi István műveiből szemelvények.* Válogatta és magyarázta Tones Gusztáv (a VIII. osztály számára). Kötve 2 K.
- Pázmány Péter kalauzáinak I., II. könyve.* Bevezetéssel, magyarázatokkal és szótárral. Szerk. Bellaagh Aladár (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Faludy Ferenc. Nemes urfi.* Bevezetéssel, magyarázatokkal és szótárral. Szerk. Bellaagh Aladár (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Pázmány Péter válogatott egyházi beszédei.* Magyarázta Bellaagh Aladár (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 50 f.
- Arany János balladái.* Magyarázta Greguss Ágost. Harmadik bővített kiadás (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 80 f.
- Káldi György válogatott egyházi beszédei.* Magyarázta Bellaagh Aladár (az V. osztály számára). Kötve 2 K.
- Berzsenyi Dániel ódái.* Magyarázta dr. Versényi György (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Vörösmarty Mihály. Csongor és Tünde.* Magyarázta Torkos László (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 50 f.
- Szemelvények a nemzeti lyra köréből.** Szerkesztette dr. Zlinszky Aladár (a VI. osztály számára). Kötve 2 K 20 f.
- Czuczor Gergely. Botond.* Magyarázta Vozáry Gyula (a VIII. osztály számára). Kötve 1 K.
- Kisfaludy Károly. Csalódások.* Magyarázta Szigetvári Iván (a VI. osztály számára). Kötve 80 f.
- Kisfaludy Károly. Iréne.* Magyarázta Vozáry Gyula (a VIII. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Erdélyi János kritikáiból és tanulmányaiból szemelvények.* Kiadta Erdélyi Pál (a VII. osztály számára). Kötve 2 K 50 f.
- Zrinyi Miklós. Szigeti veszedelem.* Hős költemény 15 énekben. Magyarázta Endrei Ákos (a VI. és VII. osztály számára). Kötve 1 K 80 f.
- Kemény Zsigmond. Wesselényi Miklós. — Vörösmarty Mihály.* (Sajtó alatt.)
- Az Olcsó Könyvtár iskolai sorozatából.**
- Arany János. Murány ostroma* (a VIII. osztály számára). 60 f.
- *Katalin. — Keveháza. — Szent-László füve* (a VI. osztály számára). 40 f.
- *A nagyidai cigányok* (a VIII. oszt. számára) 60 f.
- *Az első lopás. — Jóka ördöge* (az V. osztály számára) 20 f.
- *Buda halála* (a VIII. osztály számára) 80 f.
- Deák Ferencnek az 1861-ik évi országgyűléstől elfogadott két fölrata.* Közli Könyi Manó (az V. oszt. számára) 40 f.
- Gyulai Pál emlékbeszéde* Arany János fölött (az V. osztály számára) 20 f.
- Kisfaludy Károly. A kérők.* Vigjáték (a VI. oszt. számára) 60 f.
- Kölcsey. Paraenesis és egyéb szónoki művei* (az V. osztály számára) 80 f. Vászokkötésben 1 K 20 f.
- Shakspere. A szent-Iván-éji-álom,* (a VII. és VIII. osztály számára) 60 f.
- Sophokles-Csiky. Oedipus király* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Oedipus Kolonosban* (a VI. oszt. számára) 40 f.
- *A trachisi nők* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Ajas* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Philoktetes* (a VI. osztály számára) 40 f.
- Tinódy Sebestyén. Budai Ali basa története.* Magyarázta Szilágyi Áron (az V. oszt. számára) 20 f.
- Zrinyi Miklós. Szigeti veszedelem,* (a VI. oszt. számára) 80 f. Kötve 1 K 20 f. Vászokk. 1 K 40 f.

Külön kiadásban.

- Arany János. Válogatott kisebb költemények* (a fels. oszt. számára) 1 K 20 f.
- *Toldi estéje* (az V. osztály számára) 70 f.
- *Válogatott balladák* (a VI. osztály számára) 70 f.
- *Katalin* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Vojtina levelei öcséséhez, Vojtina ars poética, A sarkány, Irányok, A magyar népdal az irodalomban* (a VI. osztály számára) 50 f.
- *Bánk bán-tanulmányok* (a VII. oszt. sz.) 40 f.
- *Hamlet.* Shakespere után (VII—VIII. osztály számára) 1 K 20 f.
- *Buda halála* (a VIII. osztály számára) 1 K.
- *Bolond Istók* (a VIII. osztály számára) 80 f.
- *Bírálatok* (a VIII. osztály számára) 1 K.
- *Önéletrajz, Ószikék, Költemények régiebb évekből, Csaba királyfi* (VIII. oszt. sz.) 2 K.
- Arany János munkáinak ez iskolai kiadásai, nagy betűs, tiszta és olvasható nyomású kiadások.
- Gyöngyösi István. Murányi Venus.* Toldy Ferenc bevezetésével és életrajzával (a VII. osztály számára) kötet 1 K.
- Gyöngyösi István. Kemény János* (a VII. oszt. számára) kötet 1 K.
- Kemény Zsigmond. Zord idő.* Regény (a VIII. osztály számára) 6 K.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

HYPATIA.

Történelmi regény az V. századból.

Irta Kingsley Károly.

26

Az ifjúság számára átdolgozta Zigány Árpád.

Pelagia még néhány pillanatig lebámult a sötétségbe, aztán rémesen fölsikoltott és lélekszakadva leszaladt a csatorna-partra. Majdnem ugyanakkor kapaszkodott ki a vízből Philammon, s az eséstől és fáradtságtól féláljultan roskadt össze a parton.

— Testvérem, — lihegte: — bocsáss meg testvérem.

— Gyilkos! Gyilkos! — sikoltzott Pelagia, s ökleivel megfenyegetve az eget, az első utcán át elrohant.

Philammon utána eredt, de csak tántorogva bírta követni néhány száz lépésnyire. Ott ismét összerokadt, és elvesztette az eszméletét.

Ez alatt Wulf húsz-huszonöt góttal fölrohant a toronyba, mert a Pelagia rémes sikoltásából rosszat sejtett. Midőn meglátta a ledöntött párkányt, körülbélül kitalálta a szörnyű valót. Rekedten sügta oda Smidnek:

— Kőtelek és lámpást! . . .

Leeresztették a torony aljáig s mindnyájan remegve lesték-várták a szavát. Végre megszólt: de a hangja mintha nem is az övé lett volna:

— Húzzatok föl. Eleget láttam.

És mikor fölhúzták, csak ennyit mondott:

— A papok készüljenek. Odin magához szólította fiát.

Az elszörnyedés hörgése tört elő a gótok melléből; majd, mintha parancesszóra tettek volna, mindnyájan egyszerre görcsös zokogásra fakadtak. A gót farkasok, akik előtt reszketett minden ember, az utolsó rabszolgán kezdve a legvitézesebb prefektusig, gyöngye leányokként siratták vezéruket, a hőst, Odin fiát, a dicső Amalrikot! . . . Végre Smid megszólt:

— Hősök, ez Odin bosszúja. Láttam, hogy gyávák és télenek vagyunk: ezért vette el tőlünk

Amalrikot. Tegyük jová, amit vétettünk: esküdünk hűséget az öreg Wulfnak és kövessük őt, bárhová vezet!

— Emeljük pajzsunkra! — kiáltott föl Goderik: — Éljen Wulf! Egyiptom királya!

— Nem Egyiptomé, — felelte Wulf szomorúan, — és nem is király. Csak vezérek, aki visszavezet benneteket Athaulfhoz.

— Vissza Athaulfhoz! — kiabáltak a gótok összevissza.

— De előbb még itt is van végezni valónk, — mondta Wulf. — Nyissátok ki a kapukat és hívjátok meg e vonító görög ebeket Odin fiának a halotti torára.

Lent az utcákon már tombolt a csőcselék s úgy hullámozott a gótok palotája körül, mint a szikla-szírtet ostromló tengerár.

— Goderik, — folytatta Wulf: — menj tiz emberrel a keleti oszlopcsarnokba. Agilmund ugyanannyi emberrel a nyugati folyosóra megy, Smid és a többiek pedig velem jönnek . . .

Lent, az első emeleti lépcsők alján ráakadtak Miriamra, aki nem sokkal előbb ocsúdott föl kimerültségéből és éppen menni akart.

— Vágd le, Smid, ezt a vén banyát, — mondta Wulf lassan: — vágd le, hogy magja se maradjon.

A Smid szekereje megsuhant a levegőben, de a vén zsidónó szemei oly ijesztő fényben ragyogtak, hogy Smid — talán életében először, — elhibázta áldozatának a fejét s csak a vállán sebesítette meg.

— Ez is elég, — mondta Miriam nyugodtan. — Holnapnál tovább úgy se viszem.

S mielőtt a meghökent gótok magukhoz térhetek volna, már levánszorgott a lépcsőkön és eltűnt a sötét éjszakában.

A gótok lassan, óvatosan oda vonultak állomásaira, melyeket az öreg Wulf jelölt ki nekik. Mikor mind a helyükön voltak, az öreg Wulf hirtelesen kinyitatta a palota szárnyas vaskapuit. A csőcselék, mely addig, amíg senki se avatkozott bele a garázdálkodásába, eget és földet fölvert ujjongó öröngésével, most egyszerre úgy megjuhászodott,

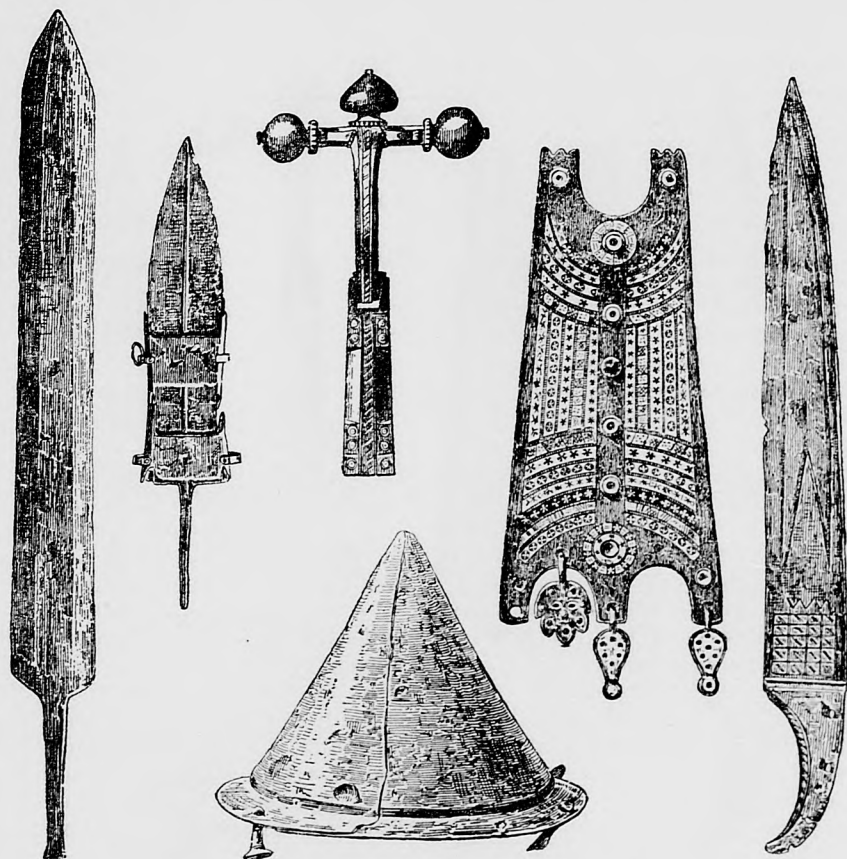
hogy még a szó is bent rekedt az üvöltözők torában. Az első sorok meghökkenve, borzadózva bámultak a feketén tátongó kapukra, de a hátul állók egyre nyomták, szorították őket és valósággal belehajtották társaikat a gótok udvarába.

És betódultak az udvarra a magas falak közé. Hypatia gyilkosai, míg végre zsúfolásig megtelt a kockás kövekkel kirakott tágas udvar. Ekkor a keleti meg a nyugoti oszlopcsarnokból, kirohantak az Agilmund meg a Goderik emberei, vad erőszakkal becsapták a vaskapukat és Alexandria fenevadjai végre törbe kerültek.

jük idő előtt el ne fogyjon: — úgy a gótok is lassan, kényelmesen aprították Alexandria söpredékét. Egész utcákat vágta a tömegben, s ha egy-egy csoportot neki szorítottak a falnak, mind körülfogták a csoportot és egyetlen egy lelket se hagytak élve.

Így álltak boszút Hypatia gyilkosain; nem mindnyáján, az igaz: mert a főbűnösök, a bujtogatók — köztük Olvasó Péter is — biztosságban voltak a pátriárka palotájában, ahonnan nem mertek előbujni.

S mialatt a gót farkasok egész rabszolga-ha-

GÓT FEGYVEREK.

És most megkezdődött a bosszúállás hentesmunkája. Az emeletről és az istállókból hadi rendben jöttek elő a gótok s a föld megdobbant alattuk, amerre léptek. Tetőtől talpig vasban voltak, s nem is védték magukat a csöselék füttykösei, gyöngye fegyverei ellen: — hisz mit árthatnak azok nekik! . . . hanem, két kézre markolva szörnyű pallosaikat, véres rendet vágta a csöselékben, mely ordítva, átkozódva menekült volna, ha lett volna hová.

A hold ezüstös fénye rásütött a szörnyű mézszárlásra. Mint a tapasztalt és edzett aratók nem lóhalálában esnek neki a kalásznak, hanem lassan és tempóban forgatják a kaszát, hogy az ere-

dat küldtek a másvilágra, hogy legyen aki szolgáljon Amalriknak: az öreg Wulf, nagy halom hullá tetején, búsan énekelt Odin fiának dicsőségéről és a Valhalla gyönyörűségeiről . . .

*

Körülbelül éjfélre járt az idő és Raphael már három órája várta Miriamot a lakásában. Nem tudta elgondolni, hol lehet a vén zsidónő ebben a szörnyű éjszakában, amidőn egész Alexandria fenekestől fölfordult és a megdühödt csöselék egymást ölte az utcán.

Végre halk, csoszogó lépéseket hallott kívülről . . . Ez nem lehetett más, mint Miriam . . .

Valóban ő volt. Lassan jött be, szinte járnai is alig tudott és egyenesen odament Raphaelhoz, mondván:

— Tudtam, hogy jössz . . . Isten hozott fiam!

És gyöngéden, de nagy szeretettel megölelte és megsókolta Raphaelt, aki a meglepetés első pillanatában nem is ellenkezett, csak álmétkodva kérdezte:

— Ő csak fiának fogadott, mert a felesége gyermektelen volt. De nekem meg kellett esküdnöm, hogy halálom órájáig nem árulom el, hogy az én fiam voltál: és harminchárom esztendeig meg is tartottam ezt az eskümet . . .

— Igaz ez?! — kiáltott föl Ezra, lelke mélyéig megrendülve. — Igaz ez? . . .

— Ismered ezt a fekete agát-követ? — kér-

GALLA PLACIDIA SÍRKÁPOLNÁJA RAVENNÁBAN.

— A fiad? . . .

— Úgy van, a fiam! — ismételte Miriam. — Most már nincs, miért titkolózzam . . . Gyorsan, fiam: először is vedd e kulcsokat. Harminchárom esztendőn át gyűjtöttem és takarítottam neked: a másik szobában mindent megtalálasz; kincsek örökösévé teszek, csak ne hagyd el most, halálom óráján!

— Haláloz óráján? . . . Ki beszél itt halálról? És miért mondod, hogy a fiad vagyok? Eddig azt hittem, hogy Ezranak, az antiochiai kereskedőnek a fia vagyok!

dezte Miriam, és fölmutatta azt a felét, amelyte Hypatia elvesztett nála.

Raphael megismerte a követ és elsápadt.

— Hol vetted ezt? — kérdezte hevesen.

— Hypatiáé volt, — felelte Miriam; — tudom, hogy te adtad neki. És itt a párja.

Ruhája alatt, a keblén viselte a ketté tört agátkő másik felét, amelyet most oda adott Raphaelnek.

— Nézd, összeillenek! — mondta. — Most már meghalhatok . . . Csak még arra kérek, hogy ölelj meg — utoljára. Harminchárom éve

vártam erre az ölelésre: ne tagadd meg tőlem az élet egyetlen és utolsó örömét!

— És miért adtál örökbe másnak? — kérdezte Raphael, odaülvén a vén Miriam lábaihoz. — Miért adtál örökbe másnak? — ismételte és gyöngéden megcsókolta anyja kezét: — Hogy tudtál megtagadni, lemondani rólam?

— Megtagadni? Lemondani rólad?! — kiáltott föl Miriam szenvedélyesen. — Hát nem árnyékos voltam mindig? Nem álltam melletted folyton jó és balsorsban egyaránt? . . . És ha örökbe adtalak, azért tettem, mert azt akartam, hogy gazdag légy . . .

— Mit ér a vagyon! — fakadt ki Aben-Ezra keserűen: — ha anyám szeretetébe és csókjaiba került!

— De nemcsak ezért adtalak örökbe másnak, — folytatta Miriam: — nemcsak ezért! Hanem azért is, mert engem üldöztek a keresztények, boszorkánynak, varázslónak mondtak és meg akartak égetni, az átkozott Názárethi nevében, akit . . .

— Ne mondd ezt, anyám, — vágott közbe Raphael szeliden. — Amit az ő nevében tesznek a gyarló emberek, azért nem ő a felelős. A Názárethit sokan félreértik és sokan hazugságot hirdetnek róla: de vajjon ő . . . hazudott-e valaha? . . . Ő, nem csalt meg engem, midőn titkon arra ösztönözte lelkemet, hogy keressem az «embert»: — és nem csalt meg most se, midőn visszaküldött, hogy mondjam meg neked, hogy megszületett az Ember Fia!

Raphael azt várta, hogy a fanatikus zsidónó méltatlankodva tör ki; de Miriam halkán, megrengve, révedezve felelt:

— Hát Ő küldött ide, hozzám? . . . Mégis nagy gondolat, magasztos eszme; — az ég és föld királya egy zsidó, a Dávid törzséből! . . . Én már nemsokára megtudom . . . Mindent megtudok . . . és talán . . . talán . . .

A szava elállt és feje a mellére hanyatlott. Raphael odahajolt hozzá, hogy fölemelje; s ekkor, amint Miriam köpönyege szétnyílt, borzadva pillantotta meg balvállán a szörnyű sebet, amit a Smid pallosa ejtett rajta . . . A vaslelkű asszony nyögés nélkül tűrte és az utolsó percig titkolta a halálos sebet, amely megölte!

XV.

Befejezés.

Hűsz esztendővel azok után, amiket az imént elbeszéltünk, a szent életű és tudós Theodoretus a következőket írta Cyrill haláláról:

«Halála örömmel töltötte el azokat, akik túléltek, de a holtakat alighanem nagyon elkésérette; és voltak sokan, akik attól féltek, hogy a halottak, megünvén az izgága ember fondorkodásait, visszaküldik őt a földre, az eleven emberek közé, mindnyájunk vesztére» . . .

Wulf és a gótjai Spanyolországba mentek. A vén gót farkas magas kort ért és tömérdek

tisztességben volt része Athaulf és Placidia udvarában. De úgy halt meg, ahogy élt: pogány gót módjára. Galla Placidia, aki nagyon szerette őt, mivel igaz lelkű és becsületes volt, rábeszélte, hogy kereszteltesse meg magát. A keresztapa tisztét maga Athaulf vállalta el, s a vén harcos már-már le is térdelt, hogy fölvegye a szentelt vizet, midőn egyszerre csak eszébe jutott valami és azt kérdezte a püspöktől, hogy hová jutott pogány őseinek a lelke? . . . «A pokolba!» — felelte a derék püspök. Amire Wulf szép csöndesen fölkel, nyakába kerítette a medvebőr kacagányát és azt mondta, hogy ha Athaulfnak nincsen ellenvetése, hát ő már csak inkább az őseivel akar együtt mulatni a másvilágon . . .

Raphael nagyon boldog volt Victoriával, de a boldogságuk nem sokáig tartott. Midőn a vandálok betörték Afrikába, Aben-Ezra együtt küzdött ellenük Majoricusszal és Victoriusszal és mind a hárman ott estek el Hippo romba dőlt bástyáin, melyet végső lehelletükig védelmeztek a pogány ariánusok ellen. És Victoria, aki férje halála után jóltevő és vigasztaló anyjala lett a szerencsétlen szenvedőknek, minden vagyonát elosztogatta a szegényeknek, akik még életében szentként tisztelték őt.

Pambo apát, valamint Arsenius atya is, már több esztendővel előbb örök nyugalomra tértek. Pambo halála után Philammon lett a thebaiszi kolostor apátja, akinek már életében szent hire kelt messze környéken. A néneje, Pelagia, nem messze a szetiszi kolostortól egy barlangban lakott és éjjel-nappal imádkozott, vezekelt bűneiért. Ugyanazon a napon, amelyen az Úr leküldte hozzá a halál angyalát, Philammon földi rabsága is véget ért; s mint a *Hagiologica Nilotica* följegyezte, egy órával azután, hogy nénjét az Úr vacsorájában részesítette, maga Philammon is megjelent Isten ítélőszéke előtt, hogy elvegye szenvedéseinek és erényeinek méltó jutalmát, az örök boldogságot.

Igy tértek meg mindnyájan ugyanarra a helyre, a sírba, az egyetlen helyre, ahol azokban a viharos időkben nyugalmat lehetett találni. Jel nem mutatja, hol pihennek és emléküik csak az egykorúak följegyzéseiben él, amelyekből az a nagy költői igazság szűrődik le, hogy:

«A rozs, mit ember tesz, túléli őt» . . .

(Vége.)

Ha önmagadat akarod megismerni, nézd, mit mívelnek mások; ezeket ha akarod megérteni, magad szívébe tekints. *Balzac.*

A dicsőség legédesebb részét nem a dicsőített maga, hanem azok élvezik, kik hozzá közel állanak; ők nem gyanítják, hogy a magasztalások nagy része meg nem érdemelt. *Eötvös.*

A gazdag szelleműek érzelmeiket csak velök rokon érzelműek körében fejthetik ki. *Balzac.*

A HÁROM KIRÁLYLEÁNY.

Ismeretlen székely népballada.

Elindul a három árva

A három kis csiporkával

Az erdőbe eperszedni.

Az édes mamácskájoknak

Maradt volt sok drága gyöngye,

Azt osszák vala útközbe.

Három árva azt egyezte:

Azé leszen a gyöngyöcske,

Ki teliszedi hamarább,

Teliszedi a csiporkát.

Kis Pendsóka teliszedte,

Azért két néneje megölte,

Bétették egy faodvába,

Hazamentek hamarjába.

Kérdi tőlök édes apjok:

«Hol maradtot kisasszonyka,

Kisasszonyka, kis Pendsóka?

Hárman mentek, ketten jöttök:

Kisasszonykám hol maradt el?

Jaj Istenem, merre menjek,

Hol keressem s hová menjek!»

Elutazott az erdőbe

Kis árváját keresésre,

Bétekin egy fa odvába:

Hát ott vagyon egy muzsika.

Nézegeti, ki is veszi

Gondolkozik, mit csináljon,

Bújába hogy' muzsikáljon;

De csak mégis reá húzza,

Szépen szól a kis muzsika:

«Húzzad, húzzad, királyatyám,

Édes felnevelő dajkám!

Én is voltam királyleány,

Királyleány, kis Pendsóka,

Már most vagyok kis muzsika:

Teli szedtem a csiporkám,

S a néneim megölének,

Fa odvába bétevének,

Nem szánták volt a véretem,

Elvették az életemet,

Hogy kaphassák gyöngyeimet.»

Hazaviszi hamarjába,

Nagyobb néneje reá húzza,

Szépen szól a kis muzsika:

«Ne húzz úgy, te nagyobb gyilkos!

Én is voltam királyleány,

Királyleány, kis Pendsóka,

Már most vagyok kis muzsika:

Teliszedtem a csiporkám,

S megöltetek ti gyilkosok,
Nem szántátok én véretem,
Elvettétek életemet,
Hogy kapjátok gyöngyeimet.»

Kisebb néneje reá húzza,

Szépen szól a kis muzsika:

«Ne húzz úgy, te kisebb gyilkos!

Én is voltam királyleány,

Királyleány, kis Pendsóka,

Már most vagyok kis muzsika:

Megöltetek ti gyilkosok,

Nem szántátok én véretem,

Elvettétek életemet,

Hogy kapjátok gyöngyeimet!»

Közi: *Vikár Béla.*

Képek háziállataink életéből.

4. A házidisznó, a kecske s a házinyúl.

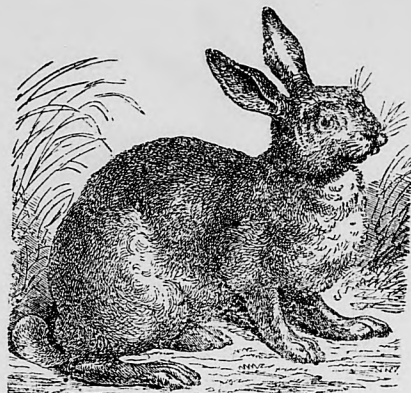
A házidisznó ugyan nem oly értelmes, mint a húsevők, mindazonáltal a cirkuszokban láthatós mutatványairól nem csekély fokú értelmességére és tanulékonyására következtethetünk. Sőt a ki nem idomított házidisznó is némely esetben oly fokú értelmességet tanúsít, mint a ló vagy a macska, amiről az alábbi esetek is tanúsíthatnak.

Egy horvátországi erdőőr, akinek alkalmá volt a házidisznóknak a farkasokkal való viaskodását végignézni, beszéli, hogy midőn egyszer a horvátországi erdőben makkoltatás céljából tartózkodó házidisznók két farkast közeledni láttak, azonnal egy tömeggé verődtek össze s fölberzenkedett sertéjökkel dühösen rőfögve, lassan a farkasok ellen nyomultak, mire a farkasok egyike azonnal megfutamodott, másika pedig egy a közelében levő terebélyes tölgyfának egyik alacsonyabb ágára ugrott föl. A disznósorda egyenesen feléje tartott s a tölgyfához érkező, a farkast körül fogta s midőn a farkas a disznósordát átugrani készült, a disznók lerántották és szétépték.

Egy angol író a házidisznó tanulékonyágáról a következőket írja: «Két uradalmi erdész nagy buzgalommal hozzálatott, hogy egy házidisznót vadász-szolgálatra betanítson, ami sikerült is nekik.

A disznónak ugyanis kitűnő szaglása lévén, oly ügyesen nyomozta a foglyot, a fácánt és a szalonkát, hogy e tekintetben a legjobb vadászkutyával is versenyezhetett.

Hasonlóképpen értelmes disznaja volt egy

MEZEI NYÚL.

angol földbirtokosnak is. A disznónak malacai is voltak, amelyeket rendszeren este, mikor az erdőből hazaérkeztek, egyenkint szedegettek el tőle, hogy megsüssék.

Egyszer azonban az anyadisznó csak maga tért haza. A gazda kíváncsi lévén, hogy hová lettek a malacok, kerestette őket s az erdő szélén meg is találta. Másnap ismét kieresztették a disznót malacával együtt, de megfigyelték. Egész nap együtt legeltek a mezőn. Azonban az esti szürkület beálltával az anyadisznó az erdő szélére hajtotta malacait s dühösen rájuk rőfögvén, ott hagyta őket, maga pedig haza futott.

Az anyadisznó valószínűleg észrevette, hogy malacai fogynak s azért, hogy a még meglevőket megmenthesse, az említett cselhez folyamodott.

Egy földműves azt beszéli, hogy egyéves disznaja, valahányszor a kertbe beosonhatott, mindannyiszor egy fiatal almafához futott s addig dörgölődött a fa törzséhez, míg az alma le nem hullott róla, amelyet azután felfalt s jóllakva távozott a kertből.

Hogy a disznó annyira szeret a sárban henteregni, azzal igazolható, hogy kedvesebb neki a hűsítő sár, mint a száraz forróság, amely nagyon égeti s kínozza s ha az ember ilyenkor azt nyújtaná neki, amire szüksége van: nyáron árnyékot, télen pedig alkalmas menedékhelyet s minden időben száraz fekvőhelyet, akkor soha sem keresné föl a sarat s a mocsaras helyeket.

A kecske értelmessége némely tekintetben a macska értelmességével vetekedik.

Erre nézve egy úrnő a következőket beszéli: «Házam kapujánál gyakran találkoztam szomszédom kecskéjével, amelynek két ürge gidája (gödölyéje) is volt. A kecske oly kezes volt, hogy tenyeremből evett. A gidák pedig anyjuk példáját követve, egészen konyhám ajtajához bátorodtak, ahol cselédem kenyeret adott nekik. Egy napon sürgős teendők voltak a konyhában s hogy senki se háborgasson, a ház kapuját zárva tartottuk. Alighogy belefogtunk a munkába, egyszer csak halljuk, hogy a kecske meg a gidák fejikkel döngetik a ház kapuját. Egy kis ideig hagytuk őket, de mily nagy volt a meglepetésünk, midőn nemsokára a konyha csengetyűje is megszólalt. Erre már a cselédem is kiment, hogy lássa, ki csenget. De midőn a kapút kinyitotta, a kecskéken kívül senkit sem látott. Azt gondoltuk tehát, hogy valami fiú pajkosságból meghúzta a csengetyűt. A következő napon is zárva tartottuk a kaput, de a kecskéket is megfigyeltük s láttuk, hogy a kecske hátsó lábaira felágaskodva, egyik szarvát a kapú mellett lelógó csengetyűvezeték fogantyújába dugta s a vezetékot megrántotta, mire a csengetyű megszólalt.»

A kecskének e tette tehát nem annyira ösztönére, mint inkább értelmességére enged következtetni.

A kecske értelmességére vall a következő eset is. Egy íróni író írja, hogy egyszer két kecske egy szikla keskeny tetején találkozott egymással. A két kecske egy ideig egymásra nézett, mintha helyzetüket mérlegelnék s gondolkoznának, hogy szorult helyzetükben mit tegyenek.

Egyszerre csak az egyik óvatosan letérdelt s

MAGYAR KONDOR SZŐKE SERTÉS.

ahogyan csak lehetett, összekuporodott, a másik pedig rajta kényelmesen átmászott.

Ez az eset első tekintetre hihetetlennek látszik, de ha meggondoljuk, hogy a kecskék vad állapotukban nem ritkán ilyen körülmények közt kerülik ki egymást, akkor a leírt esetet igazán megtörténtnek vehetjük.

A házinyúl némileg buta állatka és szokatlan körülmények alkalmával nem tudja, mit tegyen, ámbár ösztöne sugallatára gyorsan határozza el, vajjon meneküljön, vagy meglapuljon-e? Gyakran tapasztalhatjuk, hogy a házinyúlnak nincs elegendő esze ahhoz, hogy a talaj színét, amelyhez meglapul, figyelembe venni s így ha a szőrével meg nem egyező színt választ, csakhamar észreveszik, minek következtében meglapulása csak vesztére van. Ebből látszik, hogy az ösztön a színnel nem öröklődik, hanem hogy az ösztön és a szín egyszerre és egymástól függetlenül fejlődtek ki; továbbá azt is látjuk, hogy a házinyúl meglapulási szokása tisztán ösztönyszerű és semmi esetre sem tudatos, különben szőre színét a talaj színével hasonlítaná össze s meglapulása sikerrel járna.

A házinyúl együgyűségét mutatja az a tény is, hogy ha felferik, akkor odújához fut, de nem megy bele, hanem megáll odúja mellett s innen bámul az ellenségére, míg rajta nem üt.

S ámbár a házinyúl félénk állat, mindazonáltal a hímek néha élet-halál harcot vívnak egymással, sőt más kisebb állatokkal is szembezállnak.

Erre vonatkozólag egy gazda beszéli, hogy harminc darab házinyúla volt istállójában. Egy napon észrevette, hogy némelyiköket a patkány jelentéktelenül megharapta. Midőn a szolgáló másnap az istállóba lépett, látta, hogy valamennyi nyúl egymáshoz lapulva az istálló egyik szögletében szorong s midőn ennek okát kutatta, egy döglött patkányra akadott, amely mellett egy másik sok sebtől vérezve, mozdulatlanul lihegett. A két patkány tehát a házinyúllakkal való viaskodásának lett az áldozata.

Valenténi György.

Meghalni az emberiség javáért,
Mily boldog, mily dicső halál!
Szébb s boldogtöbb egy haszontalan élet
Minden kéjmámoránál. Petőfi.

Hálátlanság! te márványszívű ördög,
Utálatosb, ha gyermekben lakol,
A tenger szörnyinél! Shakespeare.

A DEBRECENI ZENDŰLŐK. 3

Krónikás történet a régi diák-életből. Irta Oláh Gábor.

Megszólal Marozsán mély hangja:

— Domine illustrissime! Ennek a bajnak, az élő Istenre mondom, nem mi vagyunk az okai! Ha a magister sértve érzi magát tanítványai részéről, nem az az eljárás, hogy armata manu rájuk törjenek! A mi főiskolánk törvényben biztosítja azt a szabadságot, amelyért ime most is harcolunk! Ennek az ügynek lebonyolítása predikatori generalis ülést illelt, nem pedig utcai ribanc gyűlévszéséget. Mi innen jószántunkból ki nem mozdulunk. A kinek baja van velünk: ám törje ránk az ajtót, próbálja meg!

A bentlevők rázúgták:

— Vivat Marozsán! Ad arma, ad arma!

És megcsendültek a fegyverek.

Kint a küldöttség összenéz nagy búsan. Némely szelidebb egyén jótétemények ígéretével (de meg nem adásával) akarja levenni a zendülőket lábukról. Könyörgésre veszik a dolgot, csak Szokolai kékül-zöldül kipukkanó mérgében:

— Métélyek! Latrok! Vasat nekik! Előre, fegyveresek! Be kell törni az ajtót! Láncra kell verni a két főkolompost! A többit hazaverni!

A fegyveresek ott teremnek. Erre csak zendül az egész kollégium, a maga rettenetes háromszáz torkával: «Ad arma! Ad arma!» (Fegyverre! Fegyverre!)

Kitört a vihar.

A cétusok ajtai kinyíltak s eleven ördögök repültek a tanács nyakába. Szokolainak idejében eszébe jutott, hogy a kint fegyverező városi népet is beszólítsa. Berontanak vagy százan. Neki az udvaron rajló suhanc ifjúságnak. Nosza, támad csetepaté, lárma és rialom. A verestoronyban kezdik félrevernü a harangot. A vásáros nép, mint birkanyáj a vezér ürü kolompjára, rohan. Tódul a templom környékére. Száll a levegőben a rémhír: «A deákság fellázadt! Ölnék, gyújtogatnak! Fegyverbe polgárság!» Lovasok vágatnak, iszonyú port verve. A hazatérő csorda megvadul a pogány zsvajtól; utca-szél kap magának és bömbölve száguld eszökvesztett gyermekek seregén keresztül. A város kifordul önmagából. Átláthatatlan porfelleg nehezedik az egész piacra.

A kollégiumban pedig folyik a munka. Az udvarra kirohant deákságot visszaverde a városi nép cétusaiba. Azok ott bezárkóztak, csapva: egetverő réjázást.

Ezalatt a fegyveres utca-kapitányok neki esnek a szenioratus ajtajának. Szekereével bevágják. Bedől a két szárny, kétfelé csapódva. Bent tömött sorban ott sötétlik a tizenkét esküdt deák alakja. Fegyver van tíznek a kezében, kettő egy-egy gerundiumot szorongat markában.

Szokolai még egyszer elkiáltja magát:

— Marozsán! Csalánosi! Adják meg magokat a törvénynek!

— Ilyen törvényt nem ismerünk! zúg a válasz.

— Akkor láncot rájok!

A fegyveresek rohamra sorakoznak.

Csalánosi megforgatja vicsorgós élű szablyáját, odapislant Kisvárdainak s azt mondja:

— Rajta fiúk! Irgundum gule!

És összekavarodnak az utca-kapitányokkal.

Ekkor aztán csúnya dolog történt.

Szokolai a helyett, hogy így rájlesztve a deák-ságra, visszavonult volna fegyvereseivel, elvakult haragjában maga uszította ütésre-vágásra zsoldosait.

Szörnyű kaszabolás támad.

Csattog a kard, reped a dolmány; döng a gerundium, koppan a kobak, dübög a láb, csörmpöl az ablak. Asztal, ágyak, székek töredeznék, hasadoznak, felborúlnak és kicsöppen az első vér.

A nagyorrú Kádasnak fegyverén tartott bal karja fejét, bokában lecsapja egy martalóc. A szegény Kádas csak eljajdítja magát, kiejti fegyverét és az ágyra roskad.

Csalánosi, mint a vérbeborult szemű bika, iszonyatost ordít ennek láttára s olyat csap a gyilkos kapitány fejére, hogy annak a szeme is csak úgy sórjádzik és felfordul vele a világ.

Hanem utoljára is, sebekkel rakva, elfúladtak az ádáz küzdelemben. Vagy húsz ember kiverte kezükből a eséphadarót; Marozsánt és Csalánosit, akiből száz kis nyilason szivárgott a vér: lefegyverezték, megkötözték s míg a többi tíz észre térhetett volna kábúltságából, puskaközre fogták kettőjüket s a város tömlőcébe kísérték, mint a zendülés fejéit.

A többi tizet nem bántották.

Kint a piacon morajlott a nép. Esteledett már s félhomályban sötétlett az ős kollégium. A deákok összegyűltek s elkeseredetten esküdtek az erős Istenre, hogy ezt nem hagyják annyiban. Tönkreteszik ennek az iskolának a jóhírét, amelynek vezetői oly galádul bánnak a fiatalsággal!

Késő estig tanácskoztak. Tervök kivitelét másnapra halasztották.

A szegény Kádas kórházba szállította egy városi polgár.

Másnap reggeli kilenc órára talpon volt az egész deákság. Az éjszaka egynémelyikből kiverte a zendülési hajlamot: megijedt, félt a következménytől. Ezek el is szivárogtak a lázadók közül. Hanem azért maradt még száztíz ember. Ezek esküt tettek, hogy még ma elhagyják a kollégiumot, el ezt a várost, hogy soha tájékára se vetődjenek!

Szomorú és szép látvány, mikor száztíz egyenruhás ifjú feláll rendbe az iskola udvarán, magához veszi cókókját, megemelintí süvegét az öreg kollégium előtt; fáj is egy kicsit odabent az elválás, de azért rázendítik szomorúan, szépen:

»Ballag már a vén deák
Tovább... tovább...»

Megindul a menet. Ahogy kicsavarodik a nagy templom elébe, a bolond harangozó a hitben, hogy ezeknek mindnek consilium abeundi-t (kicsapást) kötötték a talpára: megkondítja szokás-hoz híven a nagy Rákóczi-harangot, mint mikor valamit temetnek. Zúg, bong a nemes érc, mintha nyelve volna, mintha lelke volna. Talán azt zokogja: «Tovább... tovább... tovább.»

A harangszó meg a sötét csapat kihívja az embereket az utcára. A piacon kétfelől emberek-ből áll a fal. Közül mennek a dissidens deákok, valami szomorú deák-nótát énekelve. A zöld tóga csüggedten lebegteti szárnyát a reggeli szélben: reng a süveg tolla, mint a búcsút-intó kéz.

Az asszonyok előrefurakodnak. Megesik szívéik az árva népen. Elkezdnek sirni, zokogni; de úgy, hogy az ember nem bír ellenállani: sir maga is. Ősz férfiak törülgetik a bajszokat, öreg könnyesepp gördült rá. Elmennek a deákok! Árván marad a nagy kollégium! Ez az érzés kap lábra és száll, száll egyik szívből a másikba. Valami szörnyű dolog ez! A város félkezét elveszti. Mivel dicsekednek ezután a debreceni civisek, ha nem lesz deákság, ha nem lesz kollégium?!

És feljajdul egy-egy elfojtott kiáltás asszonyi ajkáról:

— Bolond a tanács! Nyomorúltak a prédikátorok!

A száztíz deák pedig vonul tovább, lassan, komoran, mint a sötét felleg.

A városház előtt egy kis leány babrálja a kötőjét. Néz, csak néz a csapatra. Valami úgy csa-

varja az orrát, mintha tormát reszelnének alá. Látja Suba Jancsit, ott megy a hátúlsó sorban, nagy szomorúan; bár pufók arca most is szinte nevet. Jávor Marinak egyszer csak eltörik a mécsese, szipog, kesereg magában, hogy hát már Suba Jancsinak is el kell mennie!

A tanács pedig elképedve bámúlja ablakon keresztül a menetet; nem meri a kis ujját sem mozdítani.

Zúg a Rákóczi-harang. Hallik a deákok dala mind távolabbról, mindig mulóbb módon...

Az asszonyok, a leányok sírdogálnak.

Szokolai uram igen megőrül a nagy peccétes levélnek. Olyanformát gondolt, hogy havi salláriumát küldik helyébe. Adott a postásnak kemény borraivalót.

Be se megy, hanem felbontja levelet és olvassa, amint következik:

Nagytiszteletű Szokolai István uramnak, oskolamesternek, Debrecenben, a nagyságos erdélyi fejedelem kancellárjától. (Üm! — szipant egyet Szokolai uram.) A nagyságos fejedelem meghagyásából és akaratából tudatjuk tekegyelmeddel, hogy minekutána az idei Szent-

KOCSIVERSENY.

Egyszer csak elhallgat a harang. A nóta sem hallik már. Most lépték át a deákok a város határát. Mennek, mennek, mint a vándormadarak.

Vajjon visszatérnek-e valaha?

Történt pedig ez az Úrnak 1648-ik esztendejében, nagy Debrecen városában, nyári időszakban.

*

Valami három hónap múlva az eset után, Szokolai nagytiszteletű úr éppen kint pipálgat a tornácon, bodor füstöt eregetve a csipős őszi levegőbe, mikor jön a városi gyalogpostás, valami ménkü nagy paksamétát szorongatva kezében. Mondja, hogy a nagytiszteletű úrnak szól, felsőbb helyről indítva.

Mihály vásár napján a debreceni főiskolában kitört deák-zendülés kemény és famosus elnyomatása, véres elfojtása nagytiszteletű uram oskolamesteri characterére néminemű árnyékot vetett, (Haj, haj!) annakokáért legjobb belátásunk és fejedelmi akaratunk szerint tudatjuk tekegyelmeddel, hogy az elkövetett ballépés jobbra igazítása irányában, sajnálattal de aperte megvonjuk tekegyelmedtől évi segedelmi díjunkt s rendeljük a debreceni tanácsnak és bírának, hogy a jövőre való nézvést: mozdittassék el a főiskolából mindaz a magister, aki a fejjúlmondott zendülés nem erányos elnyomatásában részt vett vala. Ezek között természetesen tekegyelmed...

Szokolai uram szájából kipottyant a szép

tajtékpipa, össze is tört a garádison. Magának a nagy tiszteletű úrnak piros orcája igen sok színben játszott. Nem birt szóhoz jutni, csak kimeredt szemmel bámúlt a szomszéd ház kéményére; ott éppen egy árva golya kelepelt magánosan.

A felesége riasztotta fel álmából:

— Mi ez, István? — A pipára mutatott.

Szokolai uram keserves szemeket vetett társára. És szolt:

— Ne azt kérdezd, én kegyesem, hogy az mi volt, mert az pipa volt, sőt most is az, bár több darabban létező. Inkább azt kérdezd, hogy én mi voltam?

— Hát mi voltál?

— Ember voltam! — sóhajtott a mester, — de most már semmi sem vagyok. Nesze, olvasd! Odaadta a halálos ítéletet feleségének.

A jó asszony elkezdett keservesen sírni:

— Lásd, mondtam, hogy ez lesz a vége nagy szigorúságodnak! Ime, a szegény deákok vére a fejedre száll! Ez az Isten keze rajtad, ó, bűnös ember! Nem elég, hogy adósságoknak árjában fetrengünk, még csak ez kellett, hogy kirántsa a nagyságos fejedelem is alólad a derekaljat! Ó, én keserű könnyeim! Ó, én jó szívem! Ember, ember, miért is bántottad te Marozsánt meg a többit?

Szokolai uram felszedegette a drága pipa roncsait; pusztá szarát fejébe dugta s azt mondta kegyetlen hangsúlyozással:

— Métélyek voltak!

Hanem bizony Rákóczi György fejedelem csak megvonta tőle az évi díjat. A holt ember az élő-től! Mert mikor Szokolai uram megkapta a nagy pecsétetes levelet, már akkor a derék fejedelem őseihez tért nyugodni; az októberi halovány napokkal az ő napja is leszállt. De még életében elrendelte, hogy a fülébe jutott páratlan esemény szigorú vizsgálatnak essék alája.

A tiszántúli és tiszáninneni prédikátori főrendek és politikusok, a fejedelem meghagyására nagy gyűlést tartottak, melyen határozattá tették azt, hogy: a debreceni zendülésen személy szerint résztvevő prédikátorok, mesterek bizonyos időre megfoszthatnak állásuktól. (Így járt Szokolai uram is.) A sebesült és beteg deákok gyógyítási költségét a nemes város viseli. A tömlöcbe zárt két derék ifjút pedig szabadon kell bocsátani. Azonban megszigorították a kollégium szabad törvényeit is, hogy hasonló villongásoknak elejét vegyék jövőre.

*

Az 1650-ik esztendő nyárutóján nagy izgalom verte fel a debrecenieket. Ugyanis a debreceni tanács és tanárság felszólította igen szép hangú kiáltványában azokat a deákokat, akik két esztendővel ezelőtt idehagyták az öreg kollégiumot, hogy térjenek vissza ősi fészükbe. Az iskola deákság nélkül, hiába, nem iskola! Gyere haza Marozsán, Csalánosi, minden meg van bocsátva!

A hajdúsági városokba letelepült száztíz keményfejű deák közakarattal elfogadta a debreceni schola meghívását. Jól van hát, visszamegyünk, de csak azok maradunk, akik eddig voltunk.

Mihelyt a debreceni polgárság nesztét veszi, hogy megtérnek a tékozló fiúk, uccu! alágyútanak a szabad kandallónak, vaslábra teszik a bográcsot, főzik a jóféle marhahúst, disznóhúst a régen látottak számára. Sokat éhezhettek azóta szegények. Hadd lakjanak jól még egyszer, isten igazában! Egy szép reggelen megkondul a Rákóczi bús szavú harangja. De most egészen másképp szól, mint két esztendővel ezelőtt. A visszatérő deákok átlépték a határt. Ahány asszonya, leánya van Debrecennek, az mind ott eszenkedik, kuncsorog a piac mentén végig, le a nagy templomig. Ott jönnek a deákok.

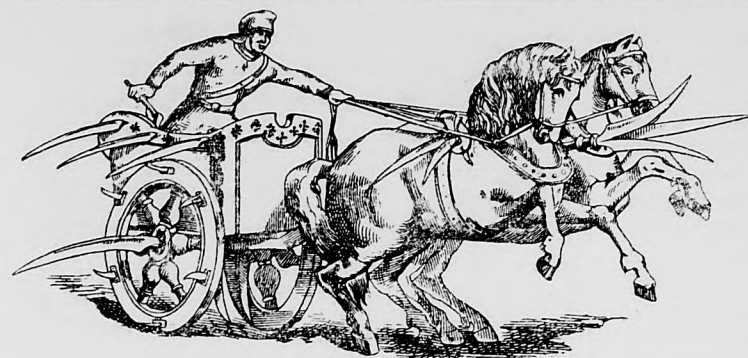
Az utca végén felzúg a néptenger:

— Éljen Marozsán! Vivát Csalánosi!

Ott jönnek a daliás gyerekek. Elöl a két országháborító. Kegyetlenül lesütötte őket a nyári nap; olyan a bőruk, mint az indiánoké. Utánuk a kemény csapat. Dalolnak, pajzánkodnak, ahogy csak Isten legvidámabb és legfurfangosabb népe tud. Egyik-másik úgy rakja a verbunkost menet közben, hogy a lányok szeméből kiperdül a gyönyörűség könnyje. — Ó, te szívet-hódító, nemes debreceni fiatalság! Be szép voltál, be nagy voltál . . .

Versenyfuttatás a trójai háború idejében.

A mai társadalmi életnek számos mozzanatát megtaláljuk a régi görögöknél. Többek közt a ma oly divatos lóversenyt is megtaláljuk náluk már a homéroszi korban is, a trójai háború idejében, azzal a különbséggel azonban, hogy ebben az időben a lóháton való versenyeket nem gyakorolták, sőt a lovaglást magát is csak cirkuszi bohóc-mesterségnek tartották. Annál divatosabban voltak az ügetőversenyek, amikor is a kocsihajtó a kocsiban állva hajtotta lovait, miközben ostorát sem kímélte. Az ilyen versenyeknél aztán bámúlatos hasonlóságokat tapasztalunk a mos-

KASZÁS SZEKÉR.

taniakkal. Így abban a versenyben, amelyet Homerosz az Iliasz XIII. énekében leír, a mi szempontunkból talán furcsa, de az ő szemükben igen értékes pályadíjakért küzdenek, a küzdelem lefolyásánál találkozunk a keresztezéssel, az eredmény kihirdetésekor az óvásemeléssel, a favoritnak, a közönség kedvencének lemaradásával.

Alkalmul e homeroszi versenyfuttatásnak Patroklos temetése szolgál. Achilles ugyanis, hogy barátjának végtisztessége minél fényesebb legyen, lakomát rendez, amelyen minden megvan, amit csak a görög harcosok szeme-szája kíván, azután nagyszerű athletikai versenyekre hívja bajtársait. E versenyek első és legfényesebb pontja a versenyfuttatás.

A homeroszi korban, természetesen, nyomtatott programokat nem árúlnak még a rikkancsok, az újságok sem közlik előre a versenyek sorrendjét, hát maga Achilles hirdeti harsány hangon, hogy (amint ma mondanók) a versenyistálló-tulajdonosok álljanak elő és küzdjenek meg a nagyszerű pályadíjakért.

A díjakat markos szolgák hordják elő. Az elsőnek jutalma lészen egy kézímunkákhoz jól értő rabszolganő és egy huszonkétítés háromlábú edény (tripos), a másodiké egy még iga alá nem hajtott kanca, a harmadiké egy még tűzbe nem jutott gyönyörű üst, a negyediké két talentum arany, végül az ötödiké egy kettős csésze, szóval oly jutalmak, amelyek egyfelől Achilles páratlan bőkezűségét bizonyítják, másfelől amelyekért érdemes küzdeni.

E nagyszerű pályadíjakért öt nemes lovas áll ki, hatodik azért nincs, mert annak már nem jutna a díjakból. A versenyzők közül legtöbb a reménye az elsőre Eumelosnak, aki az egész táborban híres jó lovaíró, a többiek pedig a következők: Diomedes, aki Aeneastól hódított híres lovainak indul, Antilochos, az édesszavú Nesztor fia, a szőke Menelaos és Meriones.

Sorshúzás útján döntenek az indulás sorrendjére vonatkozólag, azután kezdődik az elég izgalmas lefolyású verseny. Biróvá Achilles Phoinixot, öreg barátját teszi meg, akinek azonban semmi szerepe nem jut.

A versenyzők megostorozzák lovaikat, azok

szágúldanak, nyomukban vastag porfelleg kerekedik.

Eumelos vezet, az ő lovai a legjobbak. Diomedes közvetlen mögötte jön kocsijával, annyira közel, hogy lovainak lehelete Eumelos hátát éri. Már-már elhagyja, amikor a nyugtalan verű Apollo, mint mindig, most is beavatkozik az emberek dolgába. Egyszerűen kiüti Diomedes kezéből az ostorát. Diomedes kétségbeesik, mert ostor nélkül biztosan utolsó lesz; erre megkönnyörül rajta Athene, visszaadja ostorát, sőt mi több, veszélyes ellenfelét, Eumelost

a küzdelem folytatására képtelenné teszi, u. i. lovainak jármát eltöri. Így Eumelos kiesik a versenyből, «letörik», azonfelül kocsijából is kibukik és arcát összezúzza.

Most már tehát Diomedes van elől, utána jön Menelaos, aztán Antilochos és végül, aki az egész versenyben utolsó marad: Meriones.

Antilochos azonban nem elégszik meg a harmadik hellyel, hanem ékesenszóló apjának tanácsa szerint eselhez folyamodik, hogy Menelaost megelőzze.

A pálya egy helyen nagyon megsűkül, úgy, hogy két kocsi egymás mellett el nem mehet ott. A helyzetet súlyosbítja, hogy itt egy köoszlop is van, amelyet a versenyzőknek meg kell kerülniök. Ezen a veszedelmes helyen Menelaos meglassítja lovainak futását, Antilochos pedig még hevesebb szágúldásra nógatja. Hiába kéri őt Menelaos, hogy legyen esze, ne menjen neki; ha el akarja hagyni, várjon, míg jó útra jutnak, ott megmutathatja, hogy mit tud, Antilochos úgy tesz, mintha nem hallaná és még gyorsabban hajt. Menelaos erre azt gondolva, hogy az okosabb enged, félreáll az útból.

Így közelednek a célhoz, ahol a nézőközönség már oly izgatottan várja az eredményt, hogy két hős: Idomeneus és Ajas, az Oileus fia, majdnem összekapnak, mert az egyik Diomedest, a másik Eumelost várja elsőnek. Végre fogadnak egy triposban.

Végre megjönnek a futtatók és kitűnik, hogy Diomedes az első, Eumelos pedig utolsó. A szenzáció persze óriási. Achilles maga is esodálkozik, hogy a «favorit» annyira elmaradt.

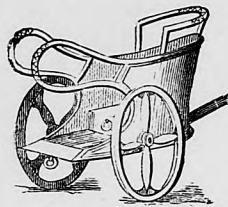
— De — úgymond — mindnyájan tudjuk, hogy Eumelos lovai a legjobbak. Ám vigye el Diomedes az első díjat, a második azonban legyen Eumelosé.

A derék achajaiak helyeslőleg fogadják a kissé furcsa döntést. Nem úgy Antilochos, aki imígyen tiltakozik:

— Megbocsáss, kedves Achillesem, de már ez mégsem járja. Ha nagylelkű akarsz lenni, légy az a magadébol, de az én díjamat ne vedd el.

Achilles megnyugszik Antilochos tiltakozásában, valószínűleg nagy bámúlatára a közönségnek, amely még sohasem látta ily engedékeny-

nek a hőst és Eumelosnak külön díjat: óncifrázatú ércpáncélt ajándékoz. Antilochos már vinni akarja a második díjúl kitűzött kancát, mikor Menelaos haragosan óvást emel és elmondja, hogy Antilochos nem törzsökös görög. Antilochos látja, hogy baj van, azért kényszerű nagylelkűséggel lemond a lóról. A jószívű Menelaos erre megbocsát neki, sőt megelégszik

VERSENYKOCSI.

a harmadik díjjal is. A negyedik díj Merionesnek jut, az ötödik gazdátlanul marad, azaz csak maradna, ha Achilles tisztelete jeléül föl nem ajánlaná az öreg Nesztornak, aki természetesen örömmel fogadja az ajándékot és hálából fényes beszédet tart, amelyben eldicsekszik, hogy hajdan, fiatal korában, mennyi nagy hőst győzött le, most azonban már csak a néző szerepével kell megelégednie.

Igy végződik közmelegnyugvásra a versenyfutás. A nézők örülnek, mert izgalmas, szép látványban volt részük; a versenyzők örülnek, mert mindnyájan kaptak jutalmat; Achilles is örül, mert a kedvelt bajtársának, Patroklosnak tiszteletére rendezett verseny első pontja oly szépen sikerült.

László Béla.

PISTA ÉS LACI.

(Két csóka története.)

2

A Pista jóideig rá sem hederített, el-elfordította az alkalmatlankodótól még jobban okos fejét, de amint a kis papzsák csak nem hagyott föl a nagy rimánkodással, hirtelen fölpillantott:

— Ahá! most értem már, mit akarsz te mamlasz! — gyorsan fölkapott egy falatot a metéltből és — zsuppsz! beletömte a Laci kitért csőrébe.

— Hát ez kellett neked, te nagyehető koldús-táska?! Ezért hujjantgattál örökösen a fülemben? örvendezett tipegve-topogva a Pista, hogy fején találta a szöveget.

— Kár-kár-kár, hogy olyan nehezen ment a fejedbe! — kiabált a Laci, — pedig minden ember azt mondja: te vagy a lángész, én a kuka csacsi!

A magával elégedett Pista mind egy szálíg belekebelezte a metéltmaradékot a Laci pajtásba, nagyokat rikkantva minden tolódeknál örömben; pedig ő maga a viláért hozzá nem nyúlt, míg gazdasszonykája csőrébe nem adogatta az ételt; saját maga most sem tudott még enni!

Ettől a nevezetes eseménytől fogva a fiatalabb

Pista úgy viselkedett az öregebb kuncogó Lacival szemben, mintha anyja lett volna.

Szeretgette, dédelgette, sokszor jól meg is csipkedte a buksi fejét, megszidta-dorgálta, ha helytelenül viselkedett, vagy nagyon is alkalmatlankodott neki; reggeli toilette-jét csinosítgatta, tisztogatta; attól fogva a Lacit soha többé nem kellett etetni! Elvégezte ezt az anyai tisztet fiatalabb bajtársa, míg ő maga most is másra szorult; sehogy sem akart rászokni, hogy saját jószántából csipegetse föl az elébe tett ételt.

A bogár-, hernyó-félét mind a ketten nagyon kedvelték, de Laci sokkal közönyösebb, sokkal lustább volt, semhogy a vadászat nemes mulatságának hódolt volna.

Pistának ellenben nagy kedve telt a vadászatban s az egész nagy udvart, kertet, minden fát, bokrot átkutatott sasszemeivel és hordta nagy hűséggel ügyetlen, gyámoltalan fogadott fiának a zsákmányt, míg az nagy kényelemben a könyöklőn leste, mikor hoz számára egy jó falatot; ha kissé tovább maradt ki a vadász, türelmetlenül, tipegve-topogva hívta: Kár-kár, hogy olyan soká várakoztatsz! — de ha a hü etető örömtől ragyogó szemekkel közeledett, volt örvendezés! A Laci már messziről tátotta elébe a csőrét:

— Hamar-hamar! Csak be vele, le vele!

Mikor már a telhetetlennek annyira tele volt a begye, hogy alig szuszogott, csak akkor vadászott a Pista saját élvezetére.

Egyszer az ügyes vadász óriási zöld sáskát ejtett meg s hozta nagy diadallal.

Ez olyan ritka zsákmány és valószínűleg drága inyenc-falat volt, hogy megfigyeltük, mit fog vele a szerencsés vadász művelni?

Pista leszállt a könyöklőre s a szegény, hosszú lábaival rúg-kapáló áldozatot magasra tartva csőrében, tipegett-topogott, meg-megrázta a nagy sáskát, mintha figyelmeztette volna: elég lesz már a kecmérgésből hékás, csiklandós a nyelvem, hé! úgyis hiába rúg-kapálsz, nyavalyás! le nem nyelte, nehezen is fért volna a torkába, de le sem tette.

A Laci nagy kéréssel, kuncogással, krakogással mindenütt a nyomában, csőrét tátogatva a jó falatra.

A szerencsés vadász hirtelen nemes elhatározásra buzdult; gyorsan megfordult és — zsuppsz! már az óriás sáska ott kalimpált védenca csőrében.

De a szerencsétlen sorsra jutott zölddolmányos oly nagyra termett, hogy a Laci hiába erőlködött, hiába forgolódott, nyelt nagyokat, verdeste a csőrét a falhoz, a könyöklőhöz, a nagylábú izgó-mozgó pecsenye nem bírt rendeltetése helyére lecsúszni.

A Pista csak nézi-nézi félszemmel ezt a hiábavaló erőlködést; egyszerre gyors elhatározással kikapja a Laci csőréből a kétségbeesetten vergődő, védekező rovar, lábával leszorítja s kegyetlenül kitépvé egyik szárnyát, villámgyorsan a pajti tátott torkába tömi: nesze te bikfic! azután a másik szárnyra kerül a sor; utána egyenkint minden kaszáló lába, feje, végre a dereka is, mind egy szálíg a nagyokat nyelő Laci bögyébe kerül, míg az egész zöldség a legjobban be lett raktározva; csak egy körmöcskét sem tartott meg magának belőle a hűsége, jószívű cimborá!

De mikor a hálátlan Laci az utolsó falat után is csak egyre tátogott, jóltevője elébb haragosan rásandított féloldalt — a csókák eme nézése valami kórikus! — s egyszerre, mikor a telhetetlen tolakodó legkevésbé várta, hirtelen fordulattal nagyot bökött a kitért torkába: nesze te ingyenélő! te ország lustája! te háladatlan papzsák! nesze itt a csemege! — azzal elröppent, otthagya az ámulatában megnémült Lacit.

Ha Pista, a hajdú, dutyiba akarta zárni Pistát, a csókát, hogy utánunk ne szálljon, ha látogatóba mentünk, nem tudott Pista, a hajdú, úgy rávigyázni csóka Pistára, hogy egy óvatlan pillanatban meg ne szökött volna tőle s milyen kárörvendéssel incselkedett vele, ha ez sikerült! — Akár egy hűséges kutya, a falu végére is utánunk talált; bármerre mentünk, akár a községbe, akár a szőlőskertbe, bármilyen messzire elsétáltunk is tudta nélkül, mindenütt a nyomunkra lelt s barátaink, ismerőseink nagy csodálkozására, egyszerre csak ott termett a napernyőm hegyében vagy a gyermekek fején, vállán.

Laci, mikor már a legjobban is tudott repülni, soha sem próbálkozott meg vele, hogy utánunk szálljon; nem bánta, akármeddig is odavoltunk; őt el sem kellett zárni soha.

De ismerte és szerette is Pistát, a csókát az egész nagy község lakossága. Tisztelt keresztapja korántsem örvendhetett akkora közkedveltségnek.

Nem volt az az iskolás gyermek, ki ne ismerte és nevében ne szólította volna csóka Pistát.

Hányszor megréfálták az iskolába menő vagy iskolából jövő gyermekek a hajdút azzal, hogy besompolyogtak az udvarba, vagy a kiskapúból kiáltottak be: Pista bácsi, Pista bácsi! gyék ken hamar, nagy baj van ideki! — s mire Pista bácsi, a hajdú odacammogott, régen hült helyök volt a kis pernahajdereknak, csak Pista, a csóka tipegett-topogott a kapú tetejében, vagy a házfödélén s szinte kacagva károgott a fölötti örömeiben, hogy a kedves keresztapát sikerült megréfálni, kivel különben a legjobb barátságban és egyetértésben élt.

Szeretve, becézgetve töltötte napjait a két cimborá a házuknál s a nagy civilizáció úgy rájuk ragadt, hogy a szabadság után való vágy soha sem bántotta a két szárnyas göklert, pedig hozzá sem nyúltunk a szárnyukhoz, kedvük szerint bármikor elszállhattak volna elhagyott hazájukba: a Királyerdőbe, mely a kert végéhez oly közel volt, hogy áthallatszott akárhányszor a nagy varjú-, csóka-, kánya-koncert; ha kedvük tartja, minden pillanatban visszaröpülhettek volna elhagyott rokonaik körébe, otthont, fészket alapítani; nem volt egyik sem rabmadár.

De úgy látszott, hogy a kényelmes, gondtalan élet még egy esinos kis csókaasszonyagnál, kedves, mindig éhes fiókaiknál is jobban tetszett nekik.

Haj, haj! perlekedő kis menyecske, nevetlen fióka nagy gond, nagy teher a csókapapa nyakán! ott kenyérkeresőnek kéne lenni! itt pedig boldog, gondtalan kenyérfogyasztó lehet az ember! — vagy mit is mondok! — a csóka-uraság!

A kedves rokon-koma-sógorság csapatosan szállhatott el az udvar fölött a Királyerdő felé; tarhatták a nagy közgyűléseket a berettyóparti libalegelőn, csalogathatták őket százszor ékes károgással:

— Kár-kár, hogy tőlünk elszakadtatok! Kár-kár, hogy legnagyobb ellenségünkhöz, az emberhez pártoltatok! Kár-kár-kár! — a mi kedves, hűséges csóka Pistánk rájuk se hederített, a Laci pedig sokkal jobban elhízott a gondtalan életben, semhogy kedve lett volna oknélküli felelettel a csőrét fárasztani; mi legalább azt hittük.

Ősz felé járt az idő, a nagy akácfa alja terítve volt már sárga levéllel az udvaron, amint egy nap reggelén a közönyös, morcos Laci, a kuka — nem volt sehol! Kerestük mindenfelé, kutattuk, tudakozódtunk utána, megbíztuk — jutalom kitűzése mellett — az iskolás gyereke-

ket, hogy járjanak utána, hiába, a Laci szőrén-szálán elveszett! soha nyomára sem birtunk akadni; mi történt vele? elszédített-e magát a rokonok szép szavától, szemrehányásaitól? s hálátlanul, bucsú nélkül, szó nélkül velök ment? vagy valami halálos veszedelembe került? Inkább az utóbbit hittük s nagyon sajnáltuk a szegény gyámoltalan Lacit.

A csóka Pista valósággal kereste, hívta, becézve csalogatta, mint az anya keresi elveszett drága gyermekét s midőn sehogy sem akart előkerülni, a gyámoltalan cimborá, mely — úgy látszik — elvesztett családját pótolta, annyira hiányzott neki, hogy búskomorságba esett.

A Mária meg a Zsuzsi sírva-ríva tűvé tettek a Laciért mindent, Pista, a hajdú pedig bejárta utána az egész községet, még a Királyerdőbe is kikocogott, hívta, csalogatta; ezer káromlás felett a hívására, annyira, hogy udvarunkba is elhallatszotta a nagy zenebona, de a szegény Lacinak örökre nyoma veszett.

Nyolc-tíz napra a nagy katasztrófa után éppen a reggelinél ültünk, amint kezeit tördelve, rémülten, halvány ajkkal, arccal, berohan a szobába a Zsuzsi:

— Jézus, Mária, szent József! segítség! segítség! a Pista bácsi a kútba esett! jajajaj! bizonyosan már bele is fulladt!

A hajdú szokta a kútnál lévő nagy vizes kádat telemeregetni s pár perccel előbb hallottuk a kútgém nyikorgását.

Rémülten ugrottunk föl az asztaltól; a két kis lány holthálványan kapaszkodott belém; nagyon szerették Pistát, a hajdút; magamnak is egész lélekjelenlétemre volt szükségem, hogy remegő térdeim megbirjanak; de rögtön eszembe ötlött jó apám oktató szava:

«Bármilyen szerencsétlenség érjen az életben, első gondolatod mindig az legyen: Nem szabad megrémülni, mert aki esztét veszti, nem tud sem magán, sem más embertársán segíteni; e visszaemlékezésre rögtön higgadtabb lettem; férjemnek pedig első szava az volt:

— Gyorsan! vegyük le a nagy létrát és csáklját az eresz alól!

Mindez persze pillanat alatt történt; a következő perében már mindnyájan kinn voltunk s férjem a létrához indult, amint látjuk, hogy Pista, a hajdú, teljes diszben és épségben ott áll a kútnál, egy hajszála sem ázott meg, a csáklja pedig a kezében meredezik fölfelé, amint azt a kútba süllyeszté.

Ó, milyen nehéz teherrel szabadult föl erre a látványra szívem, lelkem! De egyúttal haragra is lobbantam.

— Mit fecsegsz hát, te oktondi Zsuzska, te! — kiáltottam mérgesen a lányra, — ugyan mi okból rémitettél meg mindnyájunkat annyira? — hisz a Pista bácsi épségben megvan, hála Istennek! Ki hallott valaha ilyen bolond beszédet?!

— Jaj, dehogyis van itt, dehogyis van! — jajgatott a Zsuzska most is vacogó fogakkal, a Mária meg már telesirta az egész kötenyét; — jajaj, a szegény ártatlan Pista bácsi! — már bizonyosan bele is fulladt azúta a kedves!

— De hát meg vagytok ti mind a ketten kompolyodva, lányok?! — kiáltottam rájuk, de a további feddés elhalt ajkamon, mert az állítólagos vízbefűt, Pista, a hajdú, most húzta ki a csáklját a kútból s a kompóba akadva a kedves keresztmadarát, csóka Pistát emelte ki szomorúan... Ó jaj! e hirtelen jött izgalmas meglepetésben eszembe sem jutott, hogy a cseléd-lányok tréfából nemcsak a hajdú Pistát, de a csóka Pistát is Pista bácsinak szólították; innen a tévedés a mi részünkről.

Ó, a kedves, okos madár! Nem röstellem bevallani, hogy még most is fátyol borúl szememre, — pedig hosszú évek múltak el azóta, — ha váratlan, szomorú halála előttem áll.

A kút kámvája alatt a földben volt egy ökölnyi nyílás; a szegény csóka Pista, kíváncsi természeténél fogva, sokszor kotorászott abban a kis mélyedésben: mi lehet ott?

Éppen előttevaló nap tömték be a gyermekek azt a kis rést, mert rajtakapták csóka Pistát, hogy megint ott motoszkál; eltűnt cimboráját, ápolóját kereste-e ott is, mint mindenütt?

Kora hajnalban, mikor még a kedves kereszt-papája is az igazak álmát aludta, háborítatlanul tágíthatta a betömött rést a szegény kíváncsi madár, senki sem vehette észre; mikor már a feje benn volt, bizonyosan azt vette észre, hogy ott lenn valami csillog-villog a sötétben s megpillantva a víztükörben saját kép-mását, talán elveszett cimboráját gondolta ott; tovább, közelebb igyekezett hozzá s egyszerre potty! — lenn volt a hideg vízben, a mély kútban.

Szerencsétlenségre a cselédek a múlt este a vödört fenn hagyták, a szegény madár vergődhetett, nem tudott semmiben megkapaszkodni, ott lelte szomorú halálát.

Annyi tény, hogy vagy a csillogó tárgyak iránti szeretetének, vagy — ha a szegény Lacit

kereste ott is — hű és önfeláldozó szeretetének, barátságának lett áldozata.

Szegény csóka Pistát a jó meleg napra, a pázsitra fektettük, mindent elkövettünk vele, mit vízbefűtakkal szokás tenni, hogy életrekeltsük Pista keresztapát még a saját lehetével is élesztette, — mindhiába, soha sem nyitotta fel többé hűséges, okos gyöngyszemeit.

A gyermekek nagy könnyhullatások közepette végre katulyába tették, csipkés kis babapárnát tettek fejécskéje alá, hogy jó fekvése legyen örök álmában, fátyol-szemfödőt borítottak a kiszívottára; Pista keresztapát szomorúan megásta a mély nyugvóhelyét s a szegény csóka Pistát nemcsak mi házbeliek, de a jó szomszédok s egy csapat éppen iskolába menő gyerek is, könnyes szemmel kísérték virággörítette sírjába.

Ott nyugszik a kedves, okos, hűséges madár, a mi csóka Pistánk, az orgonabokor tövében s a virágok bőven, szeretettel hintik reá illatos szirmaikat.

Kovács Mihályné.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori tudósítások. A *lőcsei kir. kath. főgimnázium* «Jókai-kör»-e f. évi szeptember 12-én tartotta alakuló gyűlését. Körvezető tanár Ranezay József úr. A tisztviselői kar következőleg alakult meg: Ifj. elnök: Gattinger László VIII. o. t., főjegyző: Horváth Dezső VIII. o. t., pénztáros: Pénez Mihály VIII. o. t. — A *lévai «Szepesy Imre-önképzőkör»* szeptember 17-én alakult meg. Elnök: Novotny Ernő VIII. o. t., titkár: Fizély Odön VIII. o. t., pénztáros: Bellán László VIII. o. t., könyvtáros: Schubert Tivadar VIII. o. t., főjegyző: Salga Zoltán VII. o. t.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Nagy Képes Világtörténet most megjelent 195-ik füzeté Napoleon oroszországi hadjáratáról szól.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik egyetemi tanár, ki egyúttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára díszes félbőr-kötésben 16 korona; füzeteként is kapható 60 fillérré. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

FEJTÖRŐ.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve annak az őznagyságú állatnak, melynek testét barna szőr takarja? A hím felső állkapcsából agyar nyúlik ki. Hasa alatt és pupja táján mirigyes zacskóval bír. Tibet és Khina hegységein él.

(Popovits József.)

Számtani kérdés:

Egy angol hajóskapitány lázadó legénységét úgy büntette meg, hogy minden tizediket lelővette mindaddig, míg a 32 emberből csak 16 maradt meg. A legénység egyik fele angol, másik fele skót volt. A kapitány, ki jobban kedvelte az angolokat, úgy intézte a dolgot, hogy csupa skót került tizediknek. Hogyan állította fel a legénységet?

Földrajzi kérdés:

Melyik az a megerősített és igen forgalmas kikötőjű város az Iravadi torkolatában, melyből főleg tikfát és rizst visznek ki? Évi forgalma mintegy 900 millió koronára rúg. Legszébb épülete az arany pagoda. Mennyi a lakossága?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1903 október 4.

24. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Algebrai kérdés: Állott: 108·7 km.-ből. Az utolsó napon 9 km.-t. — **Földrajzi kérdés:** Ipsusnál győzték le Antigonust. — **Természetrizai kérdés:** Azt a madarat piros lángálnak hívják, latin neve: Phoenicopterus ruber. — **Képrejtvény:** Ha fáradt vagy, pihenj.

Helyesen fejtették meg: Weil Károly, Eisler Dezső, Haim Dávid, Toldalagi Mihály gr., Dobránszky Ede, Havas Péter, Breuer Ernő, ifj. Fleischl Sándor, Szabó Gyula, ifj. Apor István, Gombóc József, Licht Zoltán, Vornle János, Zettl Ágoston, Kürti Pál, Grosz Simon, ifj. Apor István br.

A kitűzött könyvjutalmat (Vértesi K.: A felkelő nap országa) ifj. Fleischl Sándor budapesti előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. S. (Pécs). 1. Badiés Ferenc írta meg Fáy András életrajzát. A könyv az Akadémiánál jelent meg. 2. Október elsején kezdődik az új évfolyam. — **I. S.** (Nagyvárad). 1. Levelét megkaptuk s legközelebb válaszolunk is rá. 2. Wundt «Völkerpsychologie» című munkája 1900-ban jelent meg s a nyelvről szól. 3. Elküldöttük. — **I. D.** (Budapest). 1. Még nem mondhatjuk meg. 2. Római katolikus. 3. Allandóan Budapesten tartózkodik. — **Homo.** A költemény még nem üti meg a mi mértékünket. Elismerjük, hogy a mi versbíráló mértékünk szigorú, de a jóakarát belőlünk nem hiányzik, az igazság pedig reánk nézve irányadó. — **R. I.** 1. Még nem tudjuk, esetleg fogjuk illusztráltatni. 2. Nem jelent meg. — **Bajazid.** 1. György Aladár «A föld és népei»

oímű nagy művének V-ik kötete (Magyarország) most van sajtó alatt. Sokan és méltán várják nyugtalanul a kötet megjelenését. 2. Bekötési táblákat lehet kapni, 1 K. 60 f.-t kell a kiadóhivatalhoz beküldeni. — **Új előfizető.** Meleg érdeklődése igen jól esett nekünk. Reméljük, hogy ez az érdeklődés állandó marad. — **Gy. A.** Olyan munkát nem tudunk ajánlani. — **H. D.** (Lőcse). Lehet tudósító. — **F. Ö.** (Léva). Előbbi üzenet önnek is szól. — **Weil Károly** (Békés) elad egy 6×9 kézi kamarát 6 koronáért.

OLVASÓINKHOZ.

A «Tanulók Lapja» X. évfolyamának ez az utolsó száma. Október első vasárnapján jelenik meg a XI. évfolyam első száma. Lapunk olvasói tudják, hogy minő szeretettel és gonddal szerkesztettük a Tanulók Lapját. Útbaigazítói, vezetői, oktatói kívántunk lenni a magyar tanuló ifjúságnak. A hálálkodó, köszönő levelek, melyeket olvasóink hozzánk intéztek, a legfényesebben tanúskodnak arról, hogy eddig is a helyes úton jártunk. Nagyhangú ígéretekre nincsen szüksége azoknak, akik egymást ismerik. Alábbi sorainkat is főleg csak azért intézzük olvasóinkhoz, hogy a jövő évfolyamra vonatkozólag tájékoztassuk.

A «Tanulók Lapja» XI. évfolyamának első kötetében két hosszabb ifjúsági regényt közlünk. Az egyik *Gaal Mózesnek*, lapunk szerkesztőjének

Burkus

című műve, melyet a Tanulók Lapja számára írt. Burkus egy gyermeknek a tréfás neve, aki önkényt hagyja ott a középiskolát, kedve kerekedik a kereskedői pályára. Ifjúkorának csintalanságaiból kivetközve valóságos hőisévé lesz az élet változatos küzdelmének. Történetét ő maga meséli el. Vonzó, közvetlen és derült az előadás-mód; megrázó és kacagtató események gyors egymásutánban követik egymást. A műnek rendkívül komoly célzata és egészséges alapeszméje — úgy reméljük — maradandó hatással lesz az olvasókra.

A másik hosszabb regény *Verne Gyulának*, a bámulatos termékenységgű francia regényírónak legújabb műve:

Az Antillák világa

Zigány Arpád fordította szintén a Tanulók Lapja számára. Az eredeti francia kiadás képeivel illusztrálva fog megjelenni s bizvást hisszük, hogy hatását nem téveszti el.

E két hosszabb közleményen kívül minden számban adunk költeményt, még pedig ismert nevű írók termelésének a javából, adunk fölvaltva ismeretterjesztő cikkeket az irodalomtörténet, műkritika, természettudományok, földrajz, etnografia köréből. Igyekezni fogunk, hogy ezek a közlemények szerves összefüggésben legyenek az iskolai tanulmányokkal s így a «Tanulók Lapja» áldásos működésében az isko-

lát is hathatósan támogassa. Célunk nemcsak az, hogy olvasóinkat nemesen szórakoztassuk, hanem tanítsuk is. Ezt a célt szemünk elől soha egy percig sem tévesztjük el.

Kiterjeszkedünk a mai társadalmi és közéletnek minden olyan nevezetes eseményére, melyek a mi olvasóinkat érdekelhetik, de elzárkózunk minden elől, ami csak a napi hír érdekességével bír.

Fejtörő rovatunk rejtvényei nemcsak arravalók, hogy az olvasók találékonyságát tegyék próbára, hanem arra is, hogy gondolkozni, s ismereteik felhasználására tanítsák meg.

Vegyes rovatunkat, melyben hasznos tudnivalókat közlünk, ebben az évben még változatosabbá és tanulságosabbá tesszük.

Azt akarjuk, hogy a «Tanulók Lapja» minden vasárnap mint várva-várt vendég, mint kedves jó barát köszöntse be, s hogy az a meleg, szerető viszony, mely a lap szerkesztője és a lap olvasói között immár évek óta fennáll, még bensőbbé és igazabbá váljék.

A «Tanulók Lapja» minden héten értékes könyvjutalmakat sorsol ki a rejtvények megfejtői között, a szerkesztő pedig minden hozzá intézett kérdésre részletesen megadja a választ.

A «Tanulók Lapja» minden szombaton pontosan megjelenik, úgy, hogy vasárnap már vidéki előfizetőink is olvashatják.

A kiadóhivatal mindazoknak, akik 8—10 egész éves előfizetést gyűjtenek, egy évig *ingyen* küldi a lapot, akik 4—5 előfizetést gyűjtenek, értékes könyvjutalmat ad.

Lapunk régi előfizetőit arra kérjük, hogy ismerőseik között terjesszék a Tanulók Lapját. Minél nagyobb lesz a diák-tábor, mely körénk csoportosul, annál tartalmasabbá és szebbé tehetjük majd a magyar diákok legjobb barátját: a Tanulók Lapját.

A Tanulók Lapjának előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél " 4 " 80 "
Negyed " 2 " 40 "

Az előfizetési díjat legcélszerűbb postautalványon a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalába (Budapest, IV., Egyetem-u. 4., Franklin-Társulat) küldeni.

A «Tanulók Lapja» szerkesztősége és kiadóhivatala.

1000 külföldi levélbélyeg

(Ausztrália, Argentina, Bolívia, Cuba, Egyiptom, Perzsia, Peru, Brazília, Japán, Natal, stb. stb.) és egy csinos bélyegalbum, együtt csak **1 korona!** Mindig kaphat nálam. 10069

SZÉKI JENŐ, Budapest

VI. Podmaniczky-utca 21. III. e. 32. sz.